

'Moj je militantni aktivizam reakcija na brojne nepravde'

Razgovarao **DEAN SINOVIĆ** Fotografije **GULIVER IMAGE, LAURENT LE CRABE, LE PACTE**

Prije pet godina francuski redatelj Ladj Ly (44) izazvao je senzaciju debitantskim filmom „Jadnici“. Film je temeljen na istinitim događajima, a opisuje policijsko nasilje na pariškoj periferiji gdje žive imigranti iz Afrike i Romi. Osvojio je nagradu žirija na festivalu u Cannesu, bio je nominiran za Oscara i Zlatni globus u kategoriji najboljeg međunarodnog filma, na dodjeli nagrada Europske filmske akademije proglašen je otkrićem godine te je osvojio četiri Césara (francuska Oscara) uključujući i onog za najbolji film.

Ladj Ly je 2019. godine s filmom „Jadnici“ i glumačkom ekipom došao i na Rab Film Festival, koji je te godine pokrenuo Robert Zuber. Stoga ne iznenađuje što će 23. kolovoza upravo novim Lyjevim filmom „Nepoželjni“ biti otvoren ovogodišnji Rab Film Festival. Iako ovoga puta ne dolazi na Rab, nego će film tamo predstaviti dvoje glavnih glumaca - Anta Diaw i Aristote Luyindula, Ladj Ly je tim povodom dao ekskluzivan intervju za Nacional.

Film „Nepoželjni“ bavi se također istinitim događajem, odnosno, stambenom politikom u francuskim gradovima. Po francuskim zakonima, svaki grad mora izdvojiti 20 posto društvenih stanova za obitelji s niskim primanjima, a to su prvenstveno imigrantske obitelji. Međutim, mnogi gradovi se toga ne pridržavaju. Ladj Ly je iz jedne od tih obitelji, roditelji su mu imigranti koji su u Francusku došli iz Malija i bili su žrtve takve stambene politike. Film se bavi prosvjedima potaknutim rušenjem zgrade s imigrantima prema odluci gradskih vlasti.

Nakon uspjeha filma „Jadnici“ Ly se zbog svojih stavova našao na udaru francuske desnice

te su dva francuska desničarska lista, Valeurs actuelles i Causeur, objavila kako je redatelj 2009. osuđen kao sudionik u pokušaju ubojstva, na što ih je on tužio. Ljevičarski Libération tada je objavio da je Ly osuđen 2009. zbog sudionništva u otmici, kada je njegov prijatelj napao muža svoje rođakinje jer je spavao s njegovom sestrom. Ladj Ly osuđen je na tri te odležao dvije godine zatvora.

'ODBIO SAM HOLLYWOOD jer mi SAD nije blizak. Tamo nemam temu koju bih mogao ispričati svojim filmom. Ondje bih mogao snimati filmove po narudžbi, ali to me ne zanima'

NACIONAL: Znamo da film „Nepoželjni“ počinje rušenjem zgrade u kojoj ste odrasli. Koji su događaji opisani u filmu stvarni, a koji su fikcija?

Ništa u ovom filmu nije fikcija, sve što sam prikazao stvarno se dogodilo. Jedino što sam izmislio je ime grada, sve ostalo su činjenice.

NACIONAL: I u ovom filmu, kao i u prethodnom „Jadnici“, bavite se socijalnom i rasnom problematikom u Francuskoj. Koliko vam je uspjeh tog debitantskog filma promijenio život?

Sigurno je da se puno toga promijenilo nakon uspjeha filma „Jadnici“. Ne znam što bih izdvojio, ali najvažnije je da sam prepoznat kao filmski autor i da mi je time olakšan ulaz u filmsku industriju.

NACIONAL: Nakon filma „Jadnici“ dobivali ste brojne ponude iz Hollywooda. Zašto se odbili sve ponude za snimanje filma koje su dolazile iz SAD-a?

Zato što mislim da mi SAD nije ni po čemu blizak, kulturološki je to za mene daleka zemlja. Tamo nemam temu koju bih mogao ispričati svojim filmom. U SAD-u bih mogao snimati filmove po narudžbi, ali to me ne zanima. Uostalom, kada sam napisao scenarij za „Jadnike“, počeo sam razmišljati kako ću snimiti trilogiju. Kako sam se fokusirao na tu ideju, nisam uopće razmišljao o ponudama iz SAD-a.

NACIONAL: U filmu „Nepoželjni“ opisujete političku situaciju u Francuskoj - koja je slična situaciji u mnogim europskim zemljama, a svodi se na nesposobnost političara, bili oni lijevi ili desni. Zašto političari svejedno još uvijek imaju toliku moć?

Mislim da su političari u cjelini zakazali. Kada pogledamo politiku u Francuskoj u posljednjih 40 godina, možemo reći da je to potpuni neuspjeh. Nakon De Gaullea političari više nisu imali snažna uvjerenja i prije svega su razmišljali o vlastitom interesu. Danas im više uopće ne vjerujemo i to je činjenica. Ljude više ne zanima politika, ne izlaze na izbore i, nažalost, to ostavlja prostor ekstremnoj desnici. To se može vidjeti u brojnim gradovima u Europi gdje je ekstremna desnica preuzela vlast. Danas u Francuskoj možemo reći da je ekstremna desnica dobro ukorijenjena i bila je na rubu preuzimanja vlasti. Tužno je pomisliti da u Francuskoj, zemlji ljudskih prava i takozvane slobode, jednakosti

FILMOM 'NEPOŽELJNI' REDATELJA LADJA LYJA 23. kolovoza bit će otvoren Rab Film Festival. Bavi se stambenom politikom u francuskim gradovima koji bi morali izdvojiti 20 posto društvenih stanova za obitelji s niskim primanjima, prvenstveno imigrantske. No mnogi se toga ne pridržavaju

Rendez-Vous with
French Cinema

Rendez-Vous
French Cinema

FRANCE
of creativity

De
V
M

Film at
Lincoln
Center

CHAMPAGNE
Demoiselle
VRANKEN
MAISON FONDÉE EN 1976

Rendez-Vous with
French Cinema

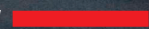
CHAMPAGNE
Demoiselle
VRANKEN
MAISON FONDÉE EN 1976

FRANCE
of creativity

Film at
Lincoln
Center

Ladj Ly

interview

Rendez-Vous
French Cinema

Film at
Lincoln
Center

► Ladj Ly filmove snima prema istinitim događajima i vlastitom iskustvu

i ostalih slogana koje slušamo po cijele dane, ostaje samo prazna priča. Danas je Francuska postala otvoreno rasistička zemlja, više se ni ne skrivaju.

NACIONAL: U Hrvatskoj ljudi ne vjeruju političarima bez obzira na to jesu li lijevi ili desni. Situacija je, čini se, i u Francuskoj ista. Što nam to govori o budućnosti?

Nažalost, vjerujem da je tako svugdje u svijetu. Danas su političari postali totalni prevaranti. Ljudi su u njih izgubili povjerenje, a to, nažalost, znači da su izgubili vjeru da će biti bolje.

NACIONAL: Nedavno ste izjavili da ste militantni posljednjih 20 godina. Jesu li uzrok tome političari i rasizam?

Slažem se. Odrastao sam u kvartu koji opisujem u filmu „Nepoželjni“ i doživio sam brojne nepravde tako da je militantni aktivizam automatska reakcija na sve to. I onda sam odlučio postati redatelj kako bih pronio glas ljudi koji su mi bliski, koji su prošli slična iskustva kakva sam ja prošao.

NACIONAL: Nakon uspjeha filma „Jadnici“ francuski mediji pisali su da imate kriminalnu prošlost, a vi ste odgovorili da je to osveta zbog uspjeha filma koji opisuje socijalne probleme u Francuskoj.

Od početka smo znali da „Jadnici“ nisu za svakoga. Međutim, kada je film postao francuski kandidat za Oscara, to se nije dopalo mnogim političarima te smo tada osjetili da nas napadaju sa svih strana.

NACIONAL: Film „Nepoželjni“ ističe puno problema u francuskom društvu. Koji je, po vama, prvi problem koji bi trebalo riješiti?

Stvar koju prvo treba riješiti? Mislim da bismo trebali staviti naglasak na obrazovanje. Trebamo se vratiti osnovama jer kada pogledamo stanje obrazovanja, stanje škola, vidimo da je situacija katastrofalna. Dakle, ako bismo trebali nešto

► Film 'Nepoželjni' počinje rušenjem zgrade u kojoj je Ladj Ly odrastao

**'TUŽNO JE POMISLITI
da u Francuskoj,
zemlji ljudskih prava
i takozvane slobode,
jednakosti i ostalih
slogana, ostaje samo
prazna priča. Danas
je Francuska postala
otvoreno rasistička'**

ponovno graditi od temelja, to bi bila edukacija, preispitati škole i staviti naglasak na kulturu. Mislim da bi to bilo izuzetno korisno za sve nas. Umjesto da spajaju edukaciju sa sportom, mogli bi je spojiti s kulturom.

NACIONAL: Utječu li na Francusku ratovi između Rusije i Ukrajine te Izraela i Palestine?

Da, to je očito. Francuska je, na neki način, uključena u te sukobe pa se to nužno i na nju odražava. U tim sukobima Francuska nije neutralna.

NACIONAL: Prema vašoj početnoj ideji, film „Nepoželjni“ trebao je govoriti o francuskom političaru Claudeu Dilainu. Zašto je on bio toliko važan?

Točno je da je polazišna točka filma bio bivši gradonačelnik Clichy-sous-Boisa Claude Dilain, socijalist koji se borio protiv loše politike stanovanja i koji je preminuo 2015. godine. Dakle, polazišna točka bila je negdje oko odavanja počasti njegovoj borbi protiv lošeg stanovanja, ali na kraju je priča filma otišla u smjeru desničarskog gradonačelnika. Ali da, film je aluzija na Dilaina koji se snažno borio protiv loše politike stanovanja.

NACIONAL: Francuska je zemlja u kojoj se često organiziraju prosvjedi, veliki i važni. Prošloga ljeta prosvjedovalo se protiv mirovinske reforme Emanuela Macrona. Mislite li da bi ljudi, kada bi bili ujedinjeni, mogli nešto promijeniti?

Da, u Francuskoj postoji pravo na prosvjede, još od Francuske revolucije, možda i prije. Pitanje je može li to promijeniti stvari. Sluša li nas vlada? Ili ćemo biti pretučeni? Spomenuli ste prosvjede protiv mirovinske reforme, ogroman broj ljudi pojavio se na ulicama u žutim prslucima. Prosvjedovali su ljudi, pripadnici srednje klase, pripadnici nižih klasa, a odgovor je bio policijsko nasilje. Unakazili su više od 200 prosvjednika, a dosad nije zbog toga osuđen nijedan policajac. Dobro, jednom policajcu sudilo se u Marseilleu. Dakle, možemo prosvjedovati, ali što da radimo ako poruka ne stiže do odgovornih?

NACIONAL: U filmu „Nepoželjni“ postoji scena u kojoj prosvjednik ulazi u kuću gradonačelnika. Znači li to da sugerirate radikalne metode?

Ne, ja ne potičem nasilje. To nije moja poruka. Nažalost, ponekad se i nasiljem može postići ono što se želi, no to nije rješenje. Naprotiv, vidimo u filmu da glavni ženski lik, djevojka Haby, odbija to nasilje i odlučuje voditi borbu drugačije, legalnim putem. I to je poruka ovog filma. Kada smo ljudi, želimo sve raznijeti. Ali možemo li tako srediti stvari? Ne mislim da možemo.

NACIONAL: Budući da se socijalni i politički problemi u Francuskoj nastavljaju, znači li to da ćete i dalje snimati filmove takve tematike?

Očito hoću. Vidim to kao neku vrstu svoje obveze. Moja je dužnost nastaviti snimati filmove koji će razotkrivati stvarnu situaciju i pokušavati nešto promijeniti. To ne znači da nakon toga neću snimati i drugačije filmove. Trenutno radim na trećem dijelu trilogije, ali paralelno razvijam scenarije i za filmove drugačije tematike.